

AĞRI İL EMNİYET MÜDÜRLÜĞÜ NEZARETHANELERİ ZİYARETİ RAPORU

Rapor No:
2022/13

Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulunun 15.03.2022 tarihli ve 2022/173 sayılı kararıyla oy birliği ile kabul edilmiştir.

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER.....	i
KISALTMALAR.....	ii
1. GİRİŞ.....	1
2. NEZARETHANELERDE YAPILAN İNCELEMELER.....	3
2.1. Asayiş Şube Müdürlüğü	4
2.2. Terörle Mücadele Şube Müdürlüğü.....	7
2.3. Narkotik Şube Müdürlüğü	10
2.4. Çocuk Şube Müdürlüğü.....	13
3. DEĞERLENDİRME VE TAVSİYELER.....	15
3.1. İl Emniyet Müdürlüğüne Yönelik (Ortak) Değerlendirme ve Tavsiyeler	15
3.2. Ağrı Cumhuriyet Başsavcılığına Yönelik Tavsiyeler.....	18

KISALTMALAR

AİÖK	: Avrupa İşkenceyi Önleme Komitesi
BM	: Birleşmiş Milletler
CMK	: Ceza Muhakemesi Kanunu
İEM	: İl Emniyet Müdürlüğü
m	: Metre
OPCAT	: İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsani veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi'ne Ek İhtiyari Protokol
TIHEK	: Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu
UÖM	: Ulusal Önleme Mekanizması
UYAP	: Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi

1. GİRİŞ

1. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TIHEK); 6701 sayılı Kanunla kurulmuş olup Kanunun temel maksadı 1’inci maddede; “...insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmek ve bu konuda ulusal önleme mekanizması görevini yerine getirmek” şeklinde belirtilmiştir.
2. Türkiye, 14 Eylül 2005 tarihinde İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsani veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokolü (OPCAT) imzalamış, söz konusu Sözleşme 2011 tarihinde onaylanarak yürürlüğe girmiş ve Türkiye açısından bağlayıcılık kazanmıştır. OPCAT’ın amacı Sözleşmenin 1’inci maddesinde; “Bağımsız uluslararası ve ulusal organların, işkence ve diğer zalimane, insanlık dışı ya da aşağılayıcı muamele ya da cezayı önlemek için, kişilerin özgürlüklerinden mahrum bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretlerde bulunacağı bir sistem kurmak” olarak belirlenmiştir.¹
3. 6701 sayılı Kanun’un 9/1-ı bendi uyarınca OPCAT hükümleri çerçevesinde ulusal önleme mekanizması (UÖM) olarak görev yapmak Kurumun görevleri arasında yer almaktadır. Kanun’un 2/1-k bendine göre UÖM: “İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsani veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol hükümleri çerçevesinde kişilerin özgürlüklerinden yoksun bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretler yapmak üzere oluşturulan sistemi” ifade etmektedir.
4. Suç işlediği şüphesini gösteren somut delillerin varlığı halinde kişinin kolluk kuvvetleri tarafından özgürlüğünden yoksun bırakılmasına ilişkin genel hükümler 04.12.2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununda (CMK) yer almaktadır. CMK’nin 99’uncu maddesinde “Gözümlüne alınan kişilerin bulundurulacakları nezarethanelerin maddi koşulları, bu kişinin hangi görevlinin sorumluluğuna bırakılacağı, sağlık kontrolünün nasıl yapılacağı, gözaltı işlemlerine ilişkin kayıt ve defterlerin nasıl tutulacağı, gözaltına alınmanın başlangıcında ve bu

¹ Birleşmiş Milletler (BM), Genel Kurul, İşkenceye ve Diğer Zalimane, İnsanlık Dışı veya Aşağılayıcı Muamele veya Cezaya Karşı Sözleşme’nin Ek İhtiyari Protokolü, 39/46, para. 1.

tedbire son verildiğinde hangi tutanakların tutulacağı ve gözaltına alınan kişiye hangi belgelerin verileceği ile kolluk tarafından gerçekleştirilen yakalama işlemlerinin yürütülmesinde uyulacak kuralların yönetmelikle gösterileceği” hükme bağlanmıştır.

5. 01.06.2005 tarihli ve 25832 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren Yakalama, Gözaltına Alma ve İfade Alma Yönetmeliğinin 4’üncü maddesine göre nezarethane; “*Şüpheli veya sanıkların haklarındaki işlemlerin tamamlanıp adli mercilere sevk edilinceye kadar bekletilmesi amacıyla yapılmış yerleri*” ifade etmektedir.
6. 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu’nun 9/1-j bendinde, Kurumun özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin buldukları yerlere haberli veya habersiz düzenli ziyaretler gerçekleştirme görevini haiz olduğu ifade edilmiştir. Özgürlüğünden mahrum bırakılan kişilerin tutulduğu nezarethanelere ziyaretler düzenlemek TİHEK’in görev ve yetki alanı kapsamındadır. Bu bağlamda, Ağrı İl Emniyet Müdürlüğü’ne² bağlı Terörle Mücadele Şube Müdürlüğü, Narkotik Şube Müdürlüğü, Çocuk Şube Müdürlüğü, Asayiş Şube Müdürlüğü Nezarethanelerine Kurumumuz tarafından 09.08.2021 tarihinde **habersiz** bir ziyaret gerçekleştirilmiştir.
7. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu adına ziyaret heyetinde ... yer almıştır.
8. Ziyaret COVID-19 salgını sebebiyle “zarar vermeme ilkesi” gözetilerek, temizlik-maske-mesafe kurallarına riayet edilerek gerçekleştirilmiştir.
9. Bu rapor, TİHEK tarafından 6701 sayılı Kanun’un 9/1-j bendine ve Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmeliğin 96’ncı maddesinin 3’üncü fıkrasına binaen alınan Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulunun ziyaretlerin hangi sıklıkla gerçekleştirileceğine ilişkin 2021-16 numaralı kararı ve 06.08.2021 tarih ve 3277 sayılı TİHEK Başkanlık oluru üzerine 09.08.2021 tarihinde Ağrı İl Emniyet Müdürlüğü Nezarethanelerine gerçekleştirilen ziyaret neticesinde edinilen tespit, gözlem ve şikâyetlerin ulusal ve uluslararası normlar bağlamında değerlendirilmesini ihtiva etmektedir.

² Bundan sonra kısaca Müdürlük olarak ifade edilecektir.

2. NEZARETHANELERDE YAPILAN İNCELEMELER

10. Ziyaret, Ağrı İl Emniyet Müdürü ile yapılan görüşme ile başlamıştır. Görüşmede Kurul Üyelerimiz tarafından TİHEK, ulusal önleme mekanizması, ziyaretin amacı ve yöntemine ilişkin bilgi verilmiş, Müdürlük ve faaliyetleri ile ilgili bilgi alınmıştır. Görüşmenin ardından ziyaret heyeti tarafından sırasıyla; şehrin farklı bölgelerinde yer alan Terörle Mücadele Şube Müdürlüğü (TEM), Narkotik Şube Müdürlüğü, Çocuk Şube Müdürlüğü ve Asayiş Şube Müdürlüğü³ binaları ziyaret edilmiştir. Ziyaret tarihi itibarıyla nezarethanelerde gözetim altında tutulan kimsenin olmadığı görülmüştür.
11. TEM Şube Müdürlüğü, İl Emniyet Müdürlüğü binasının bodrum katında, Asayiş Şube Müdürlüğü Ağrı Polis Merkezi Amirliği binasının bodrum katında yer almakta, Narkotik Şube Müdürlüğü ve Çocuk Şube Müdürlüğü ise diğer müdürlüklerden ayrı bir yerde aynı binada yer almaktadır. En az 30 yıllık olduğu ifade edilen nezarethane binalarının oldukça eski olduğu gözlemlenmiştir.
12. Müdürlük yetkilileri tarafından Ağrı ilinin terör bölgesi içinde yer alması sebebiyle Emniyet Müdürlüğü ile bağlı şubelerin denetimlerinin sık aralıklarla yapıldığı, binalara girişlerde emniyet personeli dâhil herkesin güvenlik kontrolünden geçirildiği ifade edilmiştir.
13. Adalet Hizmetlerinde Koronavirüs Tedbirleri Kapsamında Yeni Çalışma Esasları Kılavuzunda⁴ nezarethanelerde kalabilecek kişi sayısının 4 metrekareye 1 kişi düşecek şekilde olması gerektiği ifadesi yer almaktadır. Müdürlük yetkilileri tarafından bir birimin nezarethanesinde kapasitelerin aşılması durumunda diğer birimin nezarethanesinin kullanıldığı ifade edilmiştir. Aşağıdaki tabloda bir şubenin kapasitesinin aşılması durumunda hangi şube müdürlüğünün nezarethanesinin kullanılacağı gösterilmektedir:

NEZARETHANE ŞUBE ADI	NEZARETHANEYİ KULLANAN DİĞER BİRİMLER
----------------------	--

³ Bu müdürlükleri ifade etmek üzere kısaca Şube Müdürlüğü ifadesi tercih edilecektir.

⁴Adalet Bakanlığı Destek Hizmetleri Dairesi Başkanlığı, Adalet Hizmetlerinde Koronavirüs Tedbirleri Kapsamında Yeni Çalışma Esasları Kılavuzu, Mayıs 2020.

Terörle Mücadele Şube Müdürlüğü	1-Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Şube Müdürlüğü 2-Güvenlik Şube Müdürlüğü 3-Siber Suçlarla Mücadele Şube Müdürlüğü
Asayiş Şube Müdürlüğü	Murat Şehit Halis Çınar Polis Merkezi
Narkotik Suçlarla Mücadele Şube Müdürlüğü	Göçmen Kaçakçılığıyla Mücadele Ve Hudut Kapıları Şube Müdürlüğü
Çocuk Şube Müdürlüğü	-

14. Müdürlük yetkilileri tarafından Covid-19 tedbirleri kapsamında nezarethane de ilgililerin işlemlerinin daha kısa sürede yapılarak, mümkün olduğunca aynı gün içinde sonuçlandırılmaya çalışıldığı ifade edilmiştir.

2.1. Asayiş Şube Müdürlüğü

15. Şube Müdürlüğü nezarethanesinde 1'i kadın 3'ü erkek olmak üzere toplam 4 nezarethane odası bulunmaktadır. Nezarethane odalarının eni 3.60 m, boyu 4.05 m ve yüksekliği 3.35 m'dir.
16. Müdürlük binasının girişinde engelli rampası bulunduğu görülmüştür.
17. Nezarethane odalarının demir düzeneklerle ayrıldığı, demir parmaklıkların sağlam demir malzemedan yapıldığı ve yeterli kalınlıkta olduğu gözlemlenmiştir. Nezarethane odalarında şüpheli şahısların oturmaları ve uyumaları için kullandıkları alan beton malzeme üzerine kaplanmış yumuşak malzemedan oluşmaktadır. Bu alanların oturmak için yeterli yumuşaklığa sahip olduğu gözlemlenmiştir.
18. Nezarethane odalarında kişilerin kendilerine zarar verebilecekleri herhangi bir askılı tesisat borusu veya kalorifer peteğinin olmadığı gözlemlenmiştir.
19. Müdürlük Yetkilileri tarafından gözaltına alınan her şahsa iki adet battaniye verildiği şahıslar oradan ayrıldıktan sonra battaniyelerin yıkandığı ve şahıslar çıktıktan sonra haftalık olarak temizlik yapıldığı bilgisi alınmıştır. Ziyaret esnasında bölümlerde gözaltına alınan kişi olmamasına rağmen kullanılmış battaniyelerin oturma alanlarına bırakıldığı, alanlardaki battaniyelerin eski olduğu ve görüntü itibarıyla

- temiz olmadıkları gözlemlenmiş; kontrollerin düzenli yapılmadığı kanaati hasıl olmuştur.
20. Nezaret odalarında havalandırma için açılabilir bir pencere bulunmadığı, havalandırmanın yalnızca koridorda bulunan bir adet pencereyle sağlandığı, odalarda ve koridorda doğal ışığın içeri girebileceği sayıda ve büyüklükte bir pencere olmadığı gözlemlenmiştir. Ayrıca, 1 numaralı nezarethane de aydınlatmanın çalışmadığı tespit edilmiştir. Isınmanın kalorifer sistemiyle sağlandığı ve peteklerin koridorda yer aldığı gözlemlenmiştir.
 21. Şube Müdürlüğü Nezarethanesinde 1 adet tuvalet, 2 adet banyo ve 1 adet lavabo bulunmaktadır. Tuvalet, banyo ve lavaboda sabun/el deterjanı, tuvalet kâğıdı gibi temizlik malzemelerinin olmadığı; zemin, duvar, lavabo içi ve dış alanının yeterince temiz olmadığı gözlemlenmiştir.
 22. Müdürlük yetkilileri tarafından nezarethane odaları ve lavabo/tuvalet/banyo gibi ortak kullanım alanlarının fiziki yetersizlik sebebiyle engellilerin kullanımına uygun olarak düzenlenemediği beyan edilmiş olup ziyaret heyetinin gözlemleri de bu hususu doğrular niteliktedir. Engelli bir birey geldiğinde muhafaza altına alma odasında özel olarak ilgilenildiği ve bunun dışında engelliler için herhangi bir önlem alınmadığı bilgisi alınmıştır.
 23. Müdürlük yetkilileri tarafından nezarethanelerin her hafta temizlik görevlisi tarafından rutin olarak temizlendiği ifade edilmiş ise de yerlerde kâğıt gibi çöplerin olduğu, tuvalet ve banyoların yeterince temiz olmadığı, leke ve kirlerin gözle görünür olduğu dikkate alındığında ziyaret heyetimizde nezarethane de lüzumlu temizliğin düzenli aralıklarla yapılmadığı kanaati hâsıl olmuştur.
 24. Müdürlük yetkilileri tarafından gözaltına alınan kişilerin yemek ve su ihtiyacının günlük olarak Ağrı Polisevi'nden getirilen kumanya ile sağlandığı, su ihtiyaçlarının yemeğin yanında getirilen pet şişe su ile sağlandığı, talep edilmesi halinde diyet ve vejetaryen menü getirilebildiği beyan edilmiş, şahısların kantin veya markete erişim olanaklarının bulunmadığı, kişilerin market ihtiyaçlarının ailesi veya avukatı tarafından karşılanabildiği belirtilmiştir.
 25. Gözaltında bulunan şahısların acil tıbbi yardıma ihtiyaç duyması durumunda 112 Acil Çağrı Merkezi ile iletişime geçilerek ambulans çağrıldığı, ilk müdahalenin ambulans görevlileri tarafından yapıldığı, gözaltında bulunan şahsın hastaneye

- gitmesi gerektiği tespit edildiğinde nezarethane personeline şahsa refakat edilerek hastaneye sevk işleminin sağlandığı ve uygun tedavinin gerçekleştirildiği bilgisi alınmıştır.
26. Müdürlük yetkilileri tarafından gözaltında bulunan şahısların sürekli ilaç kullandığının tespit edilmesi durumunda ilaçların kendisi ya da ailesinden alınarak usulüne uygun şekilde kullanıldığı, ilaçların bu şekilde temin edilemediği durumlarda ilgili sağlık kuruluşuna sevk sağlanarak ilaçların temin edildiği beyan edilmiştir.
27. Bulaşıcı hastalığı olan şahısların tek başına tutulduğu, ilgili çıktıktan sonra nezarethane ilaçlama işlemleri yapıldığı, pandemi öncesinde rutin olarak ayda bir kez yapılan ilaçlama işleminin pandemiyle beraber haftada bir olacak şekilde düzenlendiği gözlenmiştir.
28. Müdürlük yetkilileri tarafından, gözaltında alınan şahısların acil ihtiyaçlarını nezarethane görevlilerine sözlü olarak bildirdikleri ve tutulanların ihtiyaçlarının imkânlar doğrultusunda derhal karşılandığı ifade edilmiştir.
29. Şube Müdürlüğü Nezarethanesinde 3 adet ifade alma odası bulunmakta olup odalarda ses ve görüntü kaydı yapan kameraların mevcut olduğu görülmüştür.
30. Şube Müdürlüğü Nezarethanesinde 1 adet müdafî görüşme odası bulunduğu, müdafî görüşme odasının aynı zamanda kamera sistem odası olarak da kullanıldığı gözlemlenmiştir. Buna ek olarak müdafî görüşme odasında bulunan masa ve sandalyeler ile zeminin yeterince temiz olmadığı gözlenmiştir.
31. Şube Müdürlüğü Nezarethanesinde 1 adet muhafaza altına alma odası bulunduğu, bu odanın aynı zamanda bekleme odası olarak da kullanıldığı tespit edilmiştir.
32. Bir masa ve iki sandalye bulunan teşhis odasının yeterli büyüklükte olduğu ancak havalandırma ve temizlik konusunda yeterli olmadığı, yerlerde kâğıt vb. çöplerin bulunduğu gözlemlenmiştir.
33. Şüpheli şahıs geldiğinde üst aramasında üzerinden çıkan eşyaların teslim alındığı, muayene bilgilerinin ve yakınlarına ait bilgilerin deftere kaydedildiği ve bu kayıtların ayrıca Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi'ne (UYAP) düzenli olarak girildiği beyan edilmiştir. Nezarethaneye alınanların kaydının tutulduğu kayıt defteri heyetimizce incelenmiş olup kayıtların düzenli olduğu fakat defter kayıtlarının bazı bölümlerinde savcı onay ve imzasının eksik olduğu tespit edilmiştir.

34. Şube Müdürlüğünde “Sanık Hakları Formu” dışında kişileri bilgilendirici herhangi bir broşür, kitapçık gibi materyalin bulunmadığı, yabancı uyruklu şahıslar için anlayacakları dillerde haklarını gösteren yazılı herhangi bir form bulunmadığı gözlemlenmiş olup Müdürlük yetkilileri tarafından ihtiyaç halinde tahsis edilen tercüman vasıtasıyla haklarının sözlü olarak anlatıldığı ifade edilmiştir. Duvarda yangın güvenlik talimatının asılı olduğu görülmüştür.
35. Müdürlük yetkilileri tarafından Asayiş Şube Müdürlüğü nezarethanesine ait 10 adet, ifade alma odalarına ait 3 adet, giriş-çıkışları gösteren 3 adet olmak üzere toplam 16 adet kamera olduğu, 1 personelin sürekli olarak kayıt ve kamera odasında görevli bulunduğu, güvenlik kameralarının 34 gün süre ile kayıt yapma kapasitesine sahip olduğu, elektrik kesintisi vb. durumlarda jeneratörün devreye girdiği bilgisi alınmış, ziyaret heyeti tarafından yapılan incelemelerde kameraların çalışır durumda olduğu ve geçmişe dönük kamera kayıtlarının düzenli bir biçimde tutulduğu gözlemlenmiştir.
36. Müdürlük yetkilileri tarafından kadın ve erkek personel sayısının yeterli olduğu ifade edilmiş, gözaltına alınan kadınlarla ilgili işlemlerin kadın personel tarafından yapıldığı, geceyi nezarethanede geçirmesi gereken kişinin kadın olması durumunda kadın personelin nöbet tuttuğu anlaşılmıştır.
37. Müdürlük yetkilileri tarafından Nezarethane personelinin hizmet içi eğitim kapsamında insan hakları konulu eğitim aldığı, fakat personele özel olarak “işkence ve kötü muameleyi belgelendirme” ile “tutulanlara ve özellikle hassas gruplara yönelik muamele” konusunda herhangi bir eğitim verilmediği beyan edilmiştir.

2.2. Terörle Mücadele Şube Müdürlüğü

38. Şube Müdürlüğü Nezarethanesinde 1’i kadın 4’ü erkek olmak üzere toplam 5 nezarethane odasının bulunduğu, nezarethane odalarının eni 3.30 m, boyu 2.50 m ve yüksekliği 2.92 m olduğu, kadın nezarethane odası girişindeki “Kadın” yazılı tabelanın düşmüş olduğu görülmüştür.
39. Nezarethane odalarının demir düzeneklerle ayrıldığı, demir parmaklıkların sağlam demir malzemeden yapıldığı ve yeterli kalınlıkta olduğu, nezarethane odalarında şüpheli şahısların oturmaları ve uyumaları için kullandıkları alanın beton malzeme üzerine kaplanmış yumuşak malzemeden oluştuğu, bu alanların oturmak için yeterli yumuşaklığa sahip olduğu gözlemlenmiştir.

40. Nezarethane odalarında kişilerin kendilerine zarar verebilecekleri herhangi bir askılı tesisat borusu veya kalorifer peteğinin olmadığı görülmüştür.
41. Müdürlük yetkilileri tarafından Müdürlükte fiziki alan yetersizliğinden dolayı engelli bireyler için ayrılmış bir bölüm bulunmadığı, engelli bir birey gözaltına alındığında bekleme odasında gözetim altına alındığı ifade edilmiştir. Bekleme odasında engelliler için özel bir tertibat bulunmadığı anlaşılmıştır.
42. Nezarethane havalandırması girişte bulunan havalandırma menfezleri ve açılabilir pencereler ile sağlanmaktadır. Ziyaret sırasında havalandırmanın çok iyi olmadığı, pencerelerden birinin açılmadığı tespit edilmiştir. Isıtmanın kalorifer sistemiyle sağlandığı ve peteklerin koridorda bulunduğu gözlemlenmiştir. Nezarethanenin ışıklandırmasının yeterli durumda olduğu gözlemlenmiş olup havalandırma, ısıtma ve aydınlatma sistemlerinin tutulanların isteklerine göre ayarlanabildiği bilgisi alınmıştır.
43. Gözaltına alınan şahısların kullanımına sunulan 1 adet tuvalet, 1 adet banyo ve 1 adet lavabo bulunmaktadır. Tuvalet, banyo ve lavabonun yeterince temiz olmadığı, banyoda duş başlığının bulunmadığı, yerlerin kirli olduğu, el yıkama sabunu ve tuvalet kâğıdı gibi temizlik malzemelerinin mevcut olmadığı, banyoda tavan boyasının dökülmüş olduğu gözlemlenmiştir. İdare tarafından banyoda sıcak su olduğu ifade edilmiş olsa da ziyaret heyeti tarafından yapılan kontrolde sıcak suyun gelmediği tespit edilmiştir. Buna ek olarak binada engelli rampası, tutunma barı gibi engelli bireylerin kullanımına uygun araç gereçler olmadığı, engellilere ait tuvalet ve banyo bulunmadığı gözlemlenmiştir.
44. Nezarethane temizliğinin temizlik görevlisi tarafından yapıldığı ifade edilmiş olsa da yerlerde kağıt vb. olduğu, içinde kullanılmayan eşyaların bulunduğu büyük poşetlerin duvar kenarına koyulduğu ve atıl bir şekilde durduğu gözlemlenmiştir.
45. Gözaltına alınan kişilere verilen battaniye, yastık gibi ürünlerin temizlik şirketince temizlendiği, her bir şahsa mahsus temiz ürünler verildiği ifade edilmiş olsa da nezarethane odalarında tutulan şahıs olmamasına rağmen kullanılmış battaniyelerin oturma alanlarında dağınık şekilde durduğu, görüntü itibarıyla temiz olmadığı ve eski olduğu gözlemlenmiştir.
46. Müdürlük yetkilileri tarafından, gözaltına alınan kişilerin yemek ve su ihtiyacının günlük olarak Ağrı Polisevi'nden getirilen kumanya ile sağlandığı, talep edilmesi

- halinde diyet ve vejetaryen menü getirilebildiği beyan edilmiş, buna ek olarak şahısların kantin veya markete erişim olanaklarının bulunmadığı, kişilerin market ihtiyaçlarının ailesi veya avukatı tarafından karşılanabildiği belirtilmiştir.
47. Gözaltında bulunan şahısların acil tıbbi yardıma ihtiyaç duyması durumunda 112 Acil Çağrı Merkezi ile iletişime geçilerek ambulans çağrıldığı, ilk müdahalenin ambulans görevlileri tarafından yapıldığı, gözaltında bulunan şahsın hastaneye gitmesi gerektiği tespit edildiğinde Nezarethane Büro Amirliği personeline şahsa refakat edilerek hastaneye sevkinin sağlandığı ve uygun tedavinin gerçekleştirildiği bilgisi alınmıştır.
 48. Gözaltına alınan şahısların sürekli kullanması gereken ilaçlar varsa tutanak tutularak ilaçlarının kullanıldığı, ilaçların mevcut olmaması durumunda ise bir sağlık kuruluşuna sevki sağlanarak ilaçlarının temin edildiği bilgisi verilmiştir.
 49. Doktor muayenesi ve tetkiki sonucunda bulaşıcı hastalığı tespit edilen şahısların ayrı bir odada tutulduğu ve bulaşıcı hastalıklara ve haşeratlara karşı nezarethanenin belirli aralıklarla ilaçlandığı bilgisi verilmiştir.
 50. Müdürlük yetkilileri tarafından, gözaltında alınan şahısların acil ihtiyaçlarını nezarethane görevlilerine sözlü olarak bildirdikleri ve tutulanların ihtiyaçlarının imkânlar doğrultusunda hemen karşılandığı ifade edilmiştir.
 51. Müdürlükte ses-görüntü alma özelliğini haiz kamera bulunan 2 adet ifade alma odası olduğu gözlemlenmiştir.
 52. Müdürlük yetkilileri tarafından 1 adet müdafî görüşme odasının bulunduğu, odanın yeterli büyüklükte olduğu, içerisinde 1 masa ve 3 sandalye bulunduğu, içeride konuşulanların dışarıdan duyulmayacak şekilde ses izolasyonuna sahip olduğu gözlemlenmiştir.
 53. Teşhis odası olarak kullanılan odanın teşhis işlemine engel olmasa da dağınık bir görüntüye sahip olduğu, duvar kenarında tuvalet kâğıtları, kullanılmayan eski sandalyeler bulunduğu gözlemlenmiştir.
 54. Nezarethanede kadınlara özel, sağlığa uygun ped ve bebekler için bebek bezi bulunduğu tespit edilmiştir.
 55. Nezarethaneye alınanların kaydına ait defter incelendiğinde kayıtların düzenli tutulduğu ancak defterin bazı bölümlerinde savcı imzası ve onayının eksik olduğu tespit edilmiştir.

56. Nezarethanenin girişinde “Nezarethane Talimatı” ile “Şüpheli Sanık Hakları Formu”nun duvarda asılı halde bulunduğu, Şube Müdürlüğünde “Sanık Hakları Formu” dışında kişileri bilgilendirici herhangi bir broşür, kitapçık gibi materyallerin bulunmadığı, yabancı uyruklu şahıslar için anlayacakları dilde haklarını gösteren yazılı herhangi bir formun bulunmadığı gözlenmiş, ihtiyaç halinde yeminli tercüman tahsis edildiği ve haklarının sözlü olarak anlayacakları dile çevrilerek aktarıldığı bilgisi alınmıştır.
57. Müdürlük yetkilileri tarafından her bir nezarethane odasında 1 adet olmak üzere şubede toplam 8 adet güvenlik kamerasının bulunduğu, kameraları takip etmek üzere 1 personelin görevlendirildiği, güvenlik kameralarının 3 ay süreyle kayıt yaptığı ve kayıt cihazının görüntüleri 3 ay süreyle saklama kapasitesine sahip olduğu, elektrik kesintisi vb. durumlarda jeneratörün devreye girdiği anlaşılmıştır.
58. Müdürlük yetkilileri tarafından, TEM Şube Müdürlüğünde yeterli sayıda kadın/erkek personelin bulunmadığı, ihtiyaç duyulması halinde diğer şubelerden personel talep edildiği belirtilmiştir.
59. TEM Dairesi Başkanlığı tarafından nezarethane personeline 24-25.03.2021 tarihlerinde “Terörle Mücadele ve İnsan Hakları” konulu bir eğitim verildiği ancak özel olarak “işkence ve kötü muameleyi belgelendirme” ile “tutulanlara ve özellikle hassas gruplara yönelik muamele” konusunda bir eğitim verilmediği bilgisi verilmiştir.

2.3. Narkotik Şube Müdürlüğü

60. Narkotik Şube Müdürlüğü nezarethanesinde 1’i kadın ve aile; 5’i erkek olmak üzere toplam 6 nezarethane odası bulunmaktadır. Nezarethane odalarının eni 3.20 m, boyu 2.30 m ve yüksekliği 3.0 m’dir.
61. Nezarethane odalarının demir düzeneklerle ayrıldığı, demir parmaklıkların sağlam demir malzemedan yapıldığı ve yeterli kalınlıkta olduğu, nezarethane odalarında şüpheli şahısların oturmaları ve uyumaları için kullandıkları alan beton malzeme üzerine kaplanmış yumuşak malzemedan oluştuğu, bu alanların oturmak için yeterli yumuşaklığa sahip olduğu gözlemlenmiştir.
62. Nezarethane odalarında kişilerin kendilerine zarar verebilecekleri herhangi bir askılı tesisat borusu veya kalorifer peteğinin olmadığı görülmüştür.

63. Müdürlük yetkilileri tarafından Müdürlükte fiziki alan yetersizliği sebebiyle engelli bireyler için ayrılmış bir bölüm bulunmadığı beyan edilmiş, engelli bir birey gözaltına alındığında bekleme odasında gözetim altına alındığı, binada engelli rampası, engelli tuvaleti ve lavabosu bulunmadığı gözlenmiştir.
64. Nezarethane odalarının pencere için ayrılmış bölümlerin bazılarında tel örgü ve cam, bazılarında ise sadece cam olduğu görülmüştür. Nezarethane havalandırmasının girişte bulunan havalandırma menfezleriyle sağlandığı, havalandırmanın yeterli olmadığı gözlenmiş, ziyaret heyeti tarafından odalarda ağır bir rutubet kokusu alınmıştır.
65. Nezarethanede ısıtmanın koridorda bulunan kalorifer petekleriyle sağlandığı, nezarethanenin ışıklandırmasının yeterli durumda olduğu gözlenmiş olup Müdürlük yetkilileri tarafından havalandırma, ısıtma ve aydınlatma sistemlerinin tutulanların isteklerine göre ayarlanabildiği bilgisi verilmiştir.
66. Müdürlük yetkilileri tarafından, gözaltına alınan şahısların ayrılması akabinde nezarethane odalarının temizlik işleminin yapıldığı bilgisi verilmiş olsa da, ziyaret heyetinin yaptığı gözlemlerde, kullanılmış battaniyelerin oturma alanlarında dağınık şekilde durduğu ve görüntü itibarıyla kirli ve eski olduğu tespit edilmiştir.
67. Müdürlük yetkilileri tarafından nezarethanelerin oda ve koridorlarının her hafta temizlik görevlileri tarafından rutin olarak temizlendiği ifade edilmiş ise de heyetimizin; yerlerde çöplerin olduğu, tuvalet ve banyoların temiz olmadığı, leke ve kirlerin gözle görünür olması gözlemi dikkate alındığında söz konusu yerlerinin temizliğinin düzenli olarak yapılmadığı değerlendirilmiştir.
68. Gözaltına alınan şahısların kullanımına sunulan 1 adet tuvalet, 2 adet banyo ve 1 adet lavabo bulunmakta olduğu, tuvalet, banyo ve lavabonun yeterince temiz olmadığı, yerlerin kirli olduğu, el yıkama sabunu ve tuvalet kâğıdı gibi temizlik malzemelerinin mevcut olmadığı gözlemlenmiştir.
69. Müdürlük yetkilileri tarafından gözaltına alınan kişilerin yemek ve su ihtiyacının günlük olarak Ağrı Polisevi'nden getirilen kumanya ile sağlandığı, talep edilmesi halinde diyet ve vejetaryen menü getirilebildiği beyan edilmiş, buna ek olarak şahısların kantin veya markete erişim olanaklarının bulunmadığı, kişilerin market ihtiyaçlarının ailesi veya avukatı tarafından karşılanabildiği belirtilmiştir.

70. Müdürlük yetkilileri tarafından acil tıbbi müdahalenin gerektiği durumlarda ilk müdahalenin ilk yardım eğitimi almış personel tarafından yapıldığı, bu müdahalenin yetersiz geldiği durumlarda ise sağlık ekipleriyle iletişime geçilerek gerekli müdahalenin sağlandığı ifade edilmiştir.
71. Müdürlük yetkilileri tarafından gözaltına alınan şahısların sürekli kullandıkları reçeteli ilaçları varsa bu ilaçların temin edilerek kullanıldığı, reçetesinin olmaması durumunda bir sağlık kuruluşuna sevki sağlanarak ilaçların reçetelendirildikten sonra temin edildiği ifade edilmiştir.
72. Doktor muayenesi ve tetkiki sonucu bulaşıcı hastalığı tespit edilen şahısların ayrı bir odada tutulduğu ve bulaşıcı hastalık ve haşeratlara karşı nezarethanein belirli aralıklarla ilaçlandığı ifade edilmiştir.
73. Müdürlük yetkilileri tarafından, gözaltına alınan şahısların acil ihtiyaçlarını Nezarethane görevlilerine sözlü olarak bildirdikleri ve tutulanların ihtiyaçlarının kamera sisteminden de takip edilerek imkânlar doğrultusunda hemen karşılandığı ifade edilmiştir.
74. Şubede müdafî odasının bulunmadığı, şube müdürlüğü odalarının bu amaçla kullanıldığı, fiziki yetersizlik sebebiyle ifade alma odasının bulunmadığı, ifade alma işleminin sesli ve görüntülü kayıt yapılan ve penceresinde parmaklık bulunan adli büro odalarında yapıldığı görülmüştür.
75. Şube Müdürlüğünde “Sanık Hakları Formu” ve “Nezarethane Talimatı” dışında kişileri bilgilendirici herhangi bir broşür, kitapçık gibi materyalin bulunmadığı, yabancı uyruklu şahıslar için anlayacakları dilde haklarını gösteren yazılı herhangi bir formun bulunmadığı tespit edilmiş, Müdürlük yetkilileri tarafından ihtiyaç halinde tahsis edilen tercüman vasıtasıyla haklarının sözlü olarak anlatıldığı bilgisi verilmiştir.
76. Nezarethane odasında 1 tane olmak üzere şubede toplam 8 adet güvenlik kamerasının bulunduğu, kameraları takip etmek üzere 1 personelin görevlendirildiği, güvenlik kameralarının 3 ay süreyle kayıt yaptığı ve kayıt cihazının görüntüleri 3 ay süreyle saklama kapasitesine sahip olduğu, elektrik kesintisi vb. durumlarda jeneratörün devreye girdiği, koridorun bir ucunda kamera olduğu, ancak diğer ucunda kamera olmadığı anlaşılmıştır.

77. Ziyaret heyeti tarafından nezarethaneye alınanların kaydına ait defter incelenmiş, kayıtların düzenli tutulduğu anlaşılmıştır.
78. Müdürlük yetkilileri tarafından kadın ve erkek personel sayısının yeterli olduğu ifade edilmiş, gözaltına alınan kadınlarla ilgili işlemlerin kadın personel tarafından yapıldığı, geceyi nezarethanede geçirmesi gereken kişinin kadın olduğu durumlarda kadın personelin nöbet tuttuğu anlaşılmıştır.
79. Şube Müdürlüğü personelinin “insan hakları, işkence ve kötü muameleyi belgelendirme” ile “tutulanlara ve özellikle hassas gruplara yönelik muamele” konusunda bir eğitim almadığı bilgisine ulaşılmıştır.

2.4. Çocuk Şube Müdürlüğü

80. Emniyet Müdürlüğünün Ek Hizmet Binasında bulunan Çocuk Şube Müdürlüğünde 1 adet nezarethane odası bulunmaktadır. Nezarethane odasının eni 3.36 m, boyu 3.61 m ve yüksekliği 2.98 m’dir. Engelli rampası, tutunma barı vb. gibi uygulamaların olmaması nedeniyle Çocuk Şube Müdürlüğünün fiziki koşullarının engelli bireylerin kullanımı için uygun olmadığı değerlendirilmiştir.
81. Nezarethane odasındaki demir parmaklıkların sağlam vaziyette olduğu, şüpheli şahısların oturmak ve uyumak için kullandıkları alanın beton üzerine yumuşak malzeme ile kaplı olduğu, bu alanların oturmak için yeterli yumuşaklığa sahip olduğu öte yandan oturma alanının son derece tozlu olduğu gözlemlenmiştir
82. Nezarethane havalandırmasının girişte bulunan havalandırma menfezleri ve koridorda bulunan 2 açılabilir pencere ile, ısıtmanın koridorda bulunan petekler aracılığıyla kalorifer sistemiyle sağlandığı ve nezarethanenin ışıklandırmasının yeterli durumda olduğu gözlenmiş, ziyaretin gece saatlerinde gerçekleştirilmesi sebebiyle doğal ışığın içeri yeterli miktarda girip girmediği tespit edilememiştir. Havalandırma, ısıtma ve aydınlatmanın tutulanların isteklerine göre ayarlanabildiği bilgisi alınmıştır.
83. Müdürlük yetkilileri tarafından Müdürlükte fiziki alan yetersizliği sebebiyle engelli bireyler için ayrılmış bir bölüm bulunmadığı beyan edilmiş, engelli bir birey gözaltına alındığında bekleme odasında gözetim altına alındığı, binada engelli rampası, engelli tuvaleti ve lavabosu bulunmadığı gözlenmiştir.
84. Gözaltına alınan çocukların kullanımına özel tuvalet, banyo ve lavabo bulunmadığı, çocukların personel ile aynı tuvalet, banyo ve lavaboyu kullandığı, İdare tarafından

bu alanlarda her gün rutin olarak temizlik yapıldığı ifade edilmiş olsa da ziyaret sırasında tuvaletin yeterince temiz olmadığı, sıvı sabun ve tuvalet kâğıdı gibi temizlik ürünlerinin mevcut olmadığı gözlemlenmiştir.

- 85.** Müdürlük yetkilileri tarafından, gözaltına alınan şahıslar ayrıldıktan sonra nezarethane odasının temizlendiği, kirli battaniyelerin biriktirilerek temizlenmek üzere temizlik şirketine verildiği ifade edilmiştir.
- 86.** Müdürlük yetkilileri tarafından gözaltına alınan çocukların yemek ve su ihtiyacının günlük olarak Ağrı Polisevi'nden getirilen kumanya ile sağlandığı, talep edilmesi halinde diyet ve vejetaryen menü getirilebildiği beyan edilmiş, buna ek olarak şahısların kantin veya markete erişim olanaklarının bulunmadığı, kişilerin market ihtiyaçlarının ailesi veya avukatı tarafından karşılanabildiği belirtilmiştir.
- 87.** Müdürlük yetkilileri tarafından acil tıbbi müdahalenin gerektiği durumlarda ilk müdahalenin ilk yardım eğitimi almış personel tarafından yapıldığı, bu müdahalenin yetersiz geldiği durumlarda ise sağlık ekipleriyle iletişime geçilerek gerekli müdahalenin sağlandığı ifade edilmiştir.
- 88.** Müdürlük yetkilileri tarafından gözaltına alınan şahısların sürekli kullandıkları reçeteli ilaçları varsa bu ilaçların temin edilerek kullanıldığı, reçetesinin olmaması durumunda bir sağlık kuruluşuna sevki sağlanarak ilaçların reçetelendirildikten sonra temin edildiği ifade edilmiştir.
- 89.** Doktor muayenesi ve tetkiki sonucu bulaşıcı hastalığı tespit edilen şahısların ayrı bir odada tutulduğu ve bulaşıcı hastalık ve haşeratlarla karşı nezarethanede rutin olarak ayda bir defa ilaçlama yapıldığı, Covid-19 salgını sonrası ilaçlama sıklığının haftada bir defa olacak şekilde güncellendiği ifade edilmiştir.
- 90.** Müdürlük yetkilileri tarafından gözaltında tutulan şahısların acil ihtiyaçlarını Nezarethane görevlilerine sözlü olarak bildirdikleri ve tutulanların ihtiyaçlarının kamera sisteminden de takip edilerek imkânlar doğrultusunda karşılandığı ifade edilmiştir.
- 91.** Şube Müdürlüğünde 1 adet ifade alma odası bulunmakta olup odada ses ve görüntü alma özelliği olan kameranın mevcut olduğu, çocuk istismarı vakalarında görüşmelerin Çocuk İzlem Merkezlerinde yapıldığı, suça sürüklenen çocuklar için ifade alma işlemlerinin savcılıkta yapıldığı, bu anlamda en son nezarethanede

gözaltına alınma vakasının 2020 yılında hırsızlık, kavga ve madde kullanımı sebebine dayandığı anlaşılmıştır.

92. Şube Müdürlüğünde müdafî odası mevcut olmadığı, şube müdürlüğünde boş olan odaların bu amaçla kullanıldığı görülmüştür.
93. Şube Müdürlüğünde “Sanık Hakları Formu” dışında kişileri bilgilendirici herhangi bir broşür, kitapçık gibi materyalin bulunmadığı, yabancı uyruklu şahıslar için anlayacakları dilde haklarını gösteren yazılı herhangi bir formun mevcut olmadığı gözlemlenmiş olup Müdürlük yetkilileri tarafından ihtiyaç halinde tahsis edilen tercüman vasıtasıyla haklarının tutulanlara sözlü olarak anlatıldığı ifade edilmiştir.
94. Şubede toplam 1 adet güvenlik kamerasının bulunduğu, kameraları takip etmek üzere 1 personelin görevlendirildiği, güvenlik kameralarının görüntüleri 52 gün süreyle saklama kapasitesine sahip olduğu, elektrik kesintisi gibi durumlarda jeneratörün devreye girdiği bilgisine ulaşılmıştır.
95. Müdürlük yetkilileri tarafından kadın ve erkek personel sayısının yeterli olduğu ifade edilmiş, ziyaret sırasında heyetimizce personel eksikliğine dair bir gözlem yapılmamıştır.
96. Şube Müdürlüğü personelinin “insan hakları, işkence ve kötü muameleyi belgelendirme” ile “tutulanlara ve özellikle hassas gruplara yönelik muamele” konusunda bir eğitim almadığı bilgisine ulaşılmıştır.

3. DEĞERLENDİRME VE TAVSİYELER

97. TİHEK’in UÖM kapsamında yürüttüğü faaliyetlerinin temeli ziyaret edilen kurumlarla pozitif yönde geliştirilecek bir iletişim doğrultusunda işbirliği esasına dayanmaktadır. Bu çerçevede, Müdürlük yetkililerinin ve personelinin ziyaret esnasında gösterdiği işbirliğine açık tutumları ziyaret heyetimiz tarafından memnuniyetle karşılanmıştır.

3.1. İl Emniyet Müdürlüğüne Yönelik (Ortak) Değerlendirme ve Tavsiyeler

98. Nezarethane binalarının fiziki yapılarının oldukça eski olduğu göz önüne alındığında tutulma koşullarının iyileştirilmesi adına mevcut binaların imkan dahilinde fiziki olarak iyileştirilmesi,
99. Ziyaret edilen tüm Şube Müdürlüklerinde yabancılar için bilgilendirici herhangi bir broşür, kitapçık gibi materyal ve anlayacakları dilde haklarını gösteren yazılı

herhangi bir form bulunmadığı göz önüne alındığında AIÖK'nin "*Polis nezaretine alınan kişilere gecikme olmadan ve anladıkları bir dilde hakları konusunda sarih olarak bilgi verilmesi şarttır*"⁵ tavsiyesi uyarınca gözaltına alınan yabancılar için bilgilendirici form, broşür, kitapçık gibi materyallerin hazırlanması,

100. Ziyaret edilen tüm Şube Müdürlüklerinde hücrelerin yeterli seviyede havalandırılmadığı göz önüne alındığında, AIÖK'nin "*Bütün polis hücreleri, içinde bulundurulan kişi sayısına göre makul büyüklükte olmalı ve gerekli ışıklandırma (uyku süresi hariç, okumaya yetecek kadar ışık) ve havalandırma şartlarına sahip olmalıdır; tercihen hücrelerde doğal ışık olmalıdır.(...)*"⁶ tavsiyesi uyarınca havalandırma sisteminin iyileştirilmesi,

101. Asayiş Şube Müdürlüğünde müdafî görüşme odasının aynı zamanda kamera sistem odası olarak kullanıldığı, Narkotik Şube Müdürlüğü ve Çocuk Şube Müdürlüğünde müdafî görüşme odası bulunmadığı göz önüne alındığında, AIÖK'nin "*Avukata erişim hakkı polis gözetimi altında tutulan bireylerin üç temel hakkından biridir.*"⁷ hükmü ile Yakalama, Gözaltına Alma ve İfade Alma Yönetmeliğinin 21'inci maddesinde yer alan "*Şüpheli veya sanık vekâletname aranmaksızın müdafî ile her zaman ve konuşulanları başkalarının duyamayacağı bir ortamda görüşebilir.(...)* Her kolluk biriminde görüşme için uygun şartları haiz görüşme odası ayrılır."⁸ hükmü uyarınca her kolluk biriminde görüşme için uygun şartlara sahip müstakil bir müdafî görüşme odası düzenlenmesi,

102. Ziyaret edilen tüm Şube Müdürlüklerinin koridor, tuvalet, banyo ve lavabolarının temiz olmadığı, leke ve kirlerin gözle görünür olduğu, sıvı sabun ve tuvalet kâğıdı gibi temizlik malzemelerinin bulunmadığı hususu göz önüne alındığında tüm şube müdürlükleri için temizlik malzemelerinin temin edilmesi ve temizliğin düzenli olarak yapılması hususunun takip edilmesi,

103. Gözaltına alınan kişi olmamasına rağmen kullanılmış battaniyelerin oturma alanlarına bırakıldığı ve battaniyelerin görüntü itibarıyla temiz olmadıkları hususu

⁵ Avrupa Konseyi, Avrupa İşkencenin ve İnsanlıkdışı veya Onurkırıcı Ceza veya Muamelenin Önlenmesi Komitesi, *AIÖK Standartları*, CPT/Inf/(2002) 15, para. 44.

⁶ Avrupa İşkencenin ve İnsanlıkdışı veya Onurkırıcı Ceza veya Muamelenin Önlenmesi Komitesi AIÖK Standartları, CPT/Inf/(2002) 7, para. 42.

⁷ Avrupa Konseyi, Avrupa İşkencenin ve İnsanlıkdışı veya Onurkırıcı Ceza veya Muamelenin Önlenmesi Komitesi, *AIÖK Standartları*, CPT/Inf/(2002) 15, para. 40.

⁸ Yakalama, Gözaltına Alma ve İfade Alma Yönetmeliği, m.21.

göz önüne alındığında, kullanılmış battaniyelerin temizliğinin düzenli aralıklarla takip edilmesi,

- 104.** AİÖK'nin *“Şüphelilerin sorgulanması, tatminkâr bir biçimde yapılabilmesi için özel eğitim gerektiren ve uzmanların yapması gereken bir iştir. İlk olarak ve özellikle, sorgulamanın amacının tam olarak ne olduğu kesin olarak belirlenmelidir; amaç, sorgulamayı yapan memurların gözünde suçlu olduğu varsayılan bir kişinin itiraf etmesini sağlamak değil, incelenmekte olan konu hakkında gerçekleri öğrenmek için doğru ve güvenilir bilgilere ulaşmak olmalıdır. Şüphelilerin sorgulanması sırasında uygulanacak davranış kurallarının belirlenmesi, kolluk kuvvetlerinin uygun eğitimi almasına ek olarak, yukarıda belirtilen amaca uymalarını çok kolaylaştıracaktır.”*⁹ tavsiyesi uyarınca; Müdürlük ve bağlı merkezlerde görev yapan personelin hizmet içi eğitim müfredatına, “insan hakları”, “tutulanlara ve özellikle hassas gruplara yönelik muamele” ile “BM'nin İşkence ve Diğer Zalimane, İnsanlık Dışı, Aşağılayıcı Muamele veya Cezaların Etkili Biçimde Soruşturulması ve Belgelendirilmesi (İstanbul Protokolü)” dahil olmak üzere işkence ve kötü muameleyi inceleme ve belgelendirme konularının dâhil edilmesi,
- 105.** Ziyaret edilen tüm şube müdürlüklerinde gözaltında bulunan engelli bireyler için engelli rampası, tuvalet, lavabo ve banyo bölümlerinde tutunma barı gibi kolaylaştırıcı fiziki donanım olmadığı, tekerlekli sandalye bulunmadığı göz önüne alındığında BM Engelli Hakları Sözleşmesinin 14'üncü maddesinde yer alan *“Taraf Devletler engelli kişiler eğer herhangi bir süreç sonunda özgürlüklerinden mahrum edildiyse; bunun diğer bireylerle eşit koşullar altında yapılmasını; engellilerin uluslararası insan hakları hukukuna uygun olarak güvencelere sahip olmasını ve makul düzenlemeye ilişkin hükümler dâhil olmak üzere Sözleşme'nin hedefleri ve ilkeleriyle uyumlu muamele görmesini sağlar.”*¹⁰ hükmü uyarınca tüm şube müdürlüğü nezarethanelerinde engelli dostu uygulamaların başlatılması,
- 106.** Terörle Mücadele Şube Müdürlüğünde duş alanındaki sıcak su sorunun giderilmesi, kadınlar için ayrılmış olan nezarethanenin girişindeki tabelanın tadil edilmesi ve teşhis odasında, odanın amacına uygun olmayan eşyaların bulundurulmaması,

⁹ Avrupa İşkencenin ve İnsanlıkdışı veya Onurkırıcı Ceza veya Muamelenin Önlenmesi Komitesi AİÖK Standartları, CPT/Inf/(2002) 9, para. 34.

¹⁰ Birleşmiş Milletler (BM), Genel Kurul, *Engellilerin Haklarına İlişkin Sözleşme*, A/RES/61/106 (2006), m.14.

107. Çocuk Şube Müdürlüğünde kamera sayısının kör nokta kalmayacak şekilde artırılması,

3.2. Ağrı Cumhuriyet Başsavcılığına Yönelik Tavsiyeler

108. Nezarethaneye alınanların kaydına ait defterlerin bazı bölümlerinde savcı onay ve imzasının bulunmadığı göz önüne alındığında nezarethanelere ilişkin denetimlerin daha sık aralıklarla yapılması

tavsiye edilmektedir.